

Nieuwsbrief nr. 7

Herfstnieuws

Beste Vrienden,

7-11-2020

In de minder lichte dagen zitten we meer thuis, daarom deze nieuwsbrief voor u. Op vele gebieden moeten we creatief zijn. Er zijn hoopvolle projecten gaande waar ook nieuwe technieken worden ingezet op diverse gebieden. Het 'samen-zijn' en delen is een groot gemis. We kunnen, zoomen, lezen, appen, mailen, tv kijken, naar de radio luisteren of muziek maken. Dit is niet voor iedereen mogelijk omdat er andere zorgen, beperkingen en gebeurtenissen zijn die voorrang hebben. We kunnen wel verhalen en nieuwtjes met u delen en allen warmte en kracht wensen in deze bijzondere Covid tijd. Laten we met elkaar verbinden.

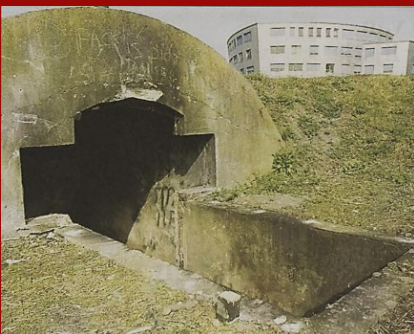
Website onder constructie

De website wordt bijgewerkt. Rechts boven staat inloggen, dat is alleen voor de webmaster. In de bovenbalk staan de onderwerpen waar u op kunt klikken. Dan openen zich de verhalen en filmpjes, even scrollen naar beneden en klikken op lees meer.... Er is een nieuwe Vriendengalerij onder 'Hartelijk Welkom'. Duiker-beeldend kunstenaar Charlotte Beunders heeft een spectaculair filmpje gestuurd over snorkelen bij de Zeelandbrug. Als u op haar klikt dan komt u meer te weten over haar passie voor de onderwater wereld in combinatie met haar werk. De galerij groeit door.

Zuidwellebrug vordert en hoe is het met het kruithuisje

De brug vordert, de bogen zijn klaar en de metselaars brengen de bakstenen terug met de muurankers.

Het kruithuisje is in 1914 gebouwd als veilige vervanging van de opslag van wapens, buskruit en munitie in de Nobelpoort. De bunker kreeg een plek aan de voormalige stadswal vlakbij het huidige gemeentehuis. Het werk is door de gemeente in eigen beheer uitgevoerd. De kosten 350 gulden. De berging biedt plaats aan 150 kilo buskruit en 40.000 patronen. Ook particulieren konden ruimte in het gebouwtje huren. Kruitbergplaatsen in deze vorm zijn en waren zeer zeldzaam in Nederland. Het kruithuisje raakte van lieverlee in verval en vandalen gingen er mee aan de haal. De gemeente had geen plannen om het op te knappen. Er moest plaats worden gemaakt voor een nieuw gemeentehuis. De Heemkundige Vereniging Stad en Lande en veel bewoners zijn tegen de locatie voor een nieuw te bouwen gemeentehuis net buiten de oude wallen van Zierikzee. Na een vlamme strijd komen de partijen tot een compromis. Het

kruithuisje blijft en wordt opgeknapt. Stad en Lande schenkt daarbij een bord met tekst en uitleg. Schilder Theo Voorzaat verbeeldt in 2002 de toenmalige trijd over het kruithuisje De titel van het schilderij is 'Vlammend protest'. Als de Zuidwellebrug en omgeving klaar is, dan komt het kruithuisje ook weer helemaal tot zijn recht.

Bonifacius Brobbel 1907-1971

Bob Brobbel was een veelzijdig kunstenaar met een bijzondere naam, graficus, illustrator, schilder en muzikant. Soms worden er schilderijen, litho's, pentekeningen aangeboden van de Stadspoorten en Dikke Toren. Zo ook deze ingekleurde litho. Het werk is niet heel kostbaar, maar het spreekt zeker tot de verbeelding.

De Nobelpoort is een van de drie overgebleven stadspoorten in Zierikzee en dateert uit het midden van de 14de. Voor de poort lag oorspronkelijk een ophaalbrug. Tot 1866 werd de poort iedere avond gesloten. De naam Nobel verwijst naar een geslacht, een straatnaam en wellicht een munt. Van het geslacht Nobel is al sprake in 1285. Ghise Nobelzone gaf waarschijnlijk de opdracht het slot Herkesteijn eind 13de eeuw in de buurt van Brijdorpe te bouwen. Er was sprake van een sluis en haven en het klooster Bethlehem was in deze buurt gevestigd, [klik hier voor het overzicht van de kloosters](#).

Pieter Nobel en zijn broer Serklaaskinderen, zonen van heer Clays, bedijkten in 1286 een oppervlakte aan buitengrond aan de Noordzijde van Schouwen, het latere 's Heer Klaaskinderen Nieuwland. Het was een roerige tijd tussen Holland en Vlaanderen rond 1300. Jan van Renesse schaarde zich achter de Vlaamse graaf Gwijde van Namen evenals Ghise Nobelzone. Jan van Avesnes van Henegouwen beheerde tijdelijk het graafschap Holland. Een Vlaamse vloot was in 1303 op de Gouwe op ramkoers. Slot Herkestein was bezet door Vlaamsgezinden. Willem van Oostervant zoon van graaf Jan bevond zich in Zierikzee, zijn vader was ziek en kon niet komen. Willem ging in onderhandeling met de Vlamingen op slot Herkestein. De aanval werd gestaakt na onderhandelingen en Willem keerde terug naar het bedreigde Zierikzee.

Ghise week in deze periode als balling uit naar Vlaanderen. Het geslacht Nobel verdween uit de Zeeuwse geschiedenis. Het verhaal gaat dat er ook twee zusters Nobel in de Nobelpoort geleefd hebben één van hen liep krom. De dames hadden onenigheid over de bouw van de torenspitsen. Met als gevolg dat de spits van de rechtere toren verschillend en iets krom is. Naar de voorname familie Nobel zijn vast ook de Zierikzeese Lange - en Korte Nobelstraat vernoemd. Er wordt ook nog gedacht aan het in de Lage Landen gebruikte betaalmiddel de nobel. Bron: Wikipedia en Middeleeuwse kastelen van Zeeland, J.P. van den Broecke.

Naast de Nobelpoort ligt een unieke vee-drinkput die hoognodig gerestaureerd moet worden. Stad en Lande laat van zich horen en kaart het aan bij de gemeente. De Erfgoedvrienden sluiten zich hier uiteraard bij aan. Laat de unieke 'Vaete' niet verloren gaan aan achterstallig onderhoud.

Bevrijding 75+1 jaar

In de nieuwsbrieven is extra aandacht besteed aan Schouwen-Duiveland Bevrijd! in de kleinere musea, de Nicolaaskerk, het monument aan de Schenkeldijk en het Stadhuismuseum. In de boekentips deze keer nog een aantal bijzondere boeken over deze moeizame periode uit verschillende invalshoeken. De kleinere musea zijn in winterslaap. In mei 2021 komt de Afsluiting van het Bevrijdingsjaar in de Nieuwe Kerk en wordt het complete project Schouwen- Duiveland Bevrijd! tentoongesteld en wordt het boek Schouwen Koorts gepresenteerd. Voorzitter Luitzen Bijlsma heeft het manuscript vertaald van de neergekomen zweefvlieger Bernard Black. We gaan daar zeker iets

mee doen voor de Erfgoedvrienden, [klik hier voor de preview](#). In november wordt de film De Slag om de Schelde in de bioscopen vertoond, het verhaal wordt ondermeer verteld vanuit het perspectief van een gliderpilot. Het bevrijdingsmuseum in Nieuwdorp is zeker in deze tijd een bezoek waard, let op de openingstijden bij alle musea. [Klik hier https://www.bevrijdingsmuseumzeeland.nl/](https://www.bevrijdingsmuseumzeeland.nl/).

Boekentips voor de winter

November is de maand van Nederland Leest, [klik hier](#) voor het programma van de campagne www.nederlandleest.nl voor junioren en senioren.

Pieter van Os, liever dier dan mens

Bevrijding 75 + 1 jaar

Hij kreeg de Libris Geschiedenis Prijs 2020 voor dit historische boek. Bijna als een gedrevene heeft hij zich gestort op het overlevingsverhaal van de Joodse Mala Kizel. Zij was afkomstig uit het getto van Warschau en wist als ogenschijnlijk katholiek meisje de oorlog te overleven. Van Os reisde voor zijn boek door Oost-Europa, en laat zien dat de historicus die zoekt ook veel kan vinden. Aan de hand van het overlevingsverhaal van één vrouw schreef hij een indringend en onthutsend, maar ook genuanceerd boek over het vreselijke lot van de Joden.

Auteur Edith Eger De keuze

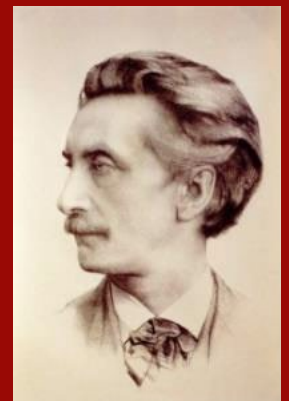
Bevrijding 75+ 1 jaar

Ze is een holocaust overlever, 93 jaar oud en geliefd. Haar ouders werden in Polen opgepakt en meteen vergast in Auschwitz. Voor haar deportatie was ze een getalenteerde ballerina en turnster met Olympische aspiraties. Ze moest dansen voor nazi-dokter Joseph Mengele. Met een gebroken rug, buiktyfus en nog maar 32 kilo overleefde ze het kamp met haar zusje. Edith zweeg bijna 25 jaar over de verschrikkingen die ze als zestienjarige meemaakte. Nu, in de negentig, helpt ze anderen als schrijver en psychotherapeut. Ze geeft in haar boek De keuze een universele boodschap van vrijheid. Haar levenslessen zijn hoopvol en inspirerend.

Max Havelaar, Jos van Waterschoot en Eric Heuvel

Bevrijding 75+ 1 jaar

Ter ere van 200 jaar Multatuli is een grafische roman verschenen in stripvorm, waarin de misstanden in de koloniën onverbloemd te zien zijn. De schrijver vertelt 'Het laat zien dat je eerlijk moet zijn als land tegenover mensen in andere, armere landen. Maar ook als mensen ten opzichte van andere mensen en jezelf. Eduard Douwes Dekker (1820 - 1887) bracht verschillende bezoeken aan Zierikzee. Hij staat vermeld in de Walk of Fame als volgt.

Eduard Douwes Dekker schreef in 1859 zijn roman Max Havelaar onder het pseudoniem Multatuli, wat betekent: ik heb veel gedragen. In het boek verwerkte hij zijn ervaringen als bestuurlijk ambtenaar in Nederlands-Indië. Hij bekritiseerde de misstanden waar de Javaanse bevolking onder leed. De Nederlandse staat maakte in zijn ogen van de lokale machtsstructuur gebruik om koloniaal te kunnen overheersen. Corruptie en uitbuiting van de gewone bevolking werden daardoor in stand gehouden. Het Nederlandse bestuur ondernam eerst niets om dit te voorkomen. Hij keerde ontgoocheld terug. Het boek Max Havelaar ontplofte als een bom in de Nederlandse samenleving. Door zijn compromisloze houding bleef Multatuli bij zijn tijdgenoten als persoon omstreden. Eduard bezocht Zierikzee verschillende keren. In 1878 was hij bij Mw. Elizabeth Mulock-Syrier die pas teruggekomen was uit Indië, waar hij met haar man had gewerkt. "Nergens was ik aangener dan in Zierikzee" was een uitspraak van hem. In hetzelfde jaar hield hij een lezing over poëzie en wijsbegeerte in de voormalige Concertzaal. Het publiek was onder de indruk van de rijke invloed aan denkbeelden en opmerkingen, aldus de Zierikzeesche Nieuwsbode. Ook kampte hij voortdurend met geldgebrek. Hij overleed tijdens een astma-aanval in zijn huis te Ingelheim am Rhein in Duitsland.

Auteur Valerie Trouet, wat bomen ons vertellen

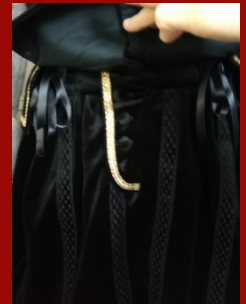
Als je wilt weten hoe oud een boom is, dan moet je de ringen tellen. Dendrochronologie heet de wetenschappelijke studie van jaarringen. Deze levert een niet te onderschatten bijdrage aan ons begrip van de klimaatgeschiedenis van de aarde en de invloed ervan op de menselijke beschavingen in de afgelopen tweeduizend jaar en de complexe interactie tussen mens en natuur. In dit meeslepende boek neemt topwetenschapper Valerie Trouet u mee op reis rond de aarde. Ze heeft met haar boek de Jan Wolkers Prijs 2020, de prijs voor het beste natuurboek gekregen. De 'bomenkap' vanwege de restauratie van de kaai aan de Oude Haven in Zierikzee is binnenkort onderwerp van gesprek tussen de bewonerscommissie en de gemeente.

Abdelkader Benali, schreef het essay voor de maand van de geschiedenis in oktober

Jan Janszoon, een Nederlandse piraat in Marokkaanse dienst. In de vroege zeventiende eeuw bekeerde Jan Janszoon uit Haarlem zich tijdens zijn Noord-Afrikaanse ballingschap tot de islam. Hij werkte zich met gemak op tot admiraal van de Barbarijse piratenstad Salé in Marokko. Daarmee toonde hij het menselijke vermogen om zich met een nieuwe cultuur te vereenzelvigen, zó dat hij deze hartstochtelijk verdedigde en er een dominante kracht bleek te kunnen zijn. Wellicht wordt identiteit meer door omstandigheden en toeval bepaald dan door geboorte en nationaliteit. Reizigers van een nieuwe tijd is een ode aan grensgangers zoals Jan Janszoon, die onderdeel werden van de Marokkaanse cultuur en ons nieuwe vormen van burgerschap tonen. Jan Janszoon had een vrouw en kind in Veere. Op <http://www.slavenkas.nl/> vindt u het verhaal over Barbarijse zeerovers en Zierikzeese gevangenen/slaven. Wie waren zij en wat moest er gebeuren om ze vrij te krijgen.

Het Mondragon kostuum

Kostuummeester/maker Joke Rozenbeek vordert met het 'Mondragonkostuum', het wordt bijzonder mooi tot in detail. Het kostuum uit de 16 de eeuw is gebaseerd op de Spaanse mode evanals het dameskostuum. De kostuums zouden worden tentoongesteld en bij speciale gelegenheden kunnen ze worden gedragen. Er komt veel handwerk aan te pas. Er zijn genoeg plannen, we oefenen in deze tijd in geduld, de tijd zal leren wanneer dat kan. Hier alvast enkele detail foto's. Er wordt ook gewerkt aan molensteenkragen, een baret en bijpassend schoeisel en sieraden.

Muziek

Voor de liefhebbers van klassieke en eigentijdse muziek is Podium Witteman op zondagmiddag om 18.15 op NPO 2 een aanrader. Een uur lang live muziek met muzikale talenten jong en oud in verschillende stijlen en perioden. Muziek is troostrijk zeker in deze tijd. Het gemis van een concert op locatie valt hier echt even weg. Op de website kunt u genieten van Dorine van Dijk op harp in haar tuin. Marjolein Kloet en Wim van Ham hebben een ode aan de Noordhavenpoort gebracht deze zomer.

Met Vriendelijke groet, wees waakzaam

Luitzen Bijlsma, Peter Bracke, Lisette van de Velde, Jozé van de Sande en Baukje Bijlsma